

ศูนย์กลางการขยายเครือข่ายโรงสีชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์ จังหวัดขอนแก่น

พื้นที่ในตำบลโนนสมบูรณ์ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มสลับกับพื้นที่ลูกคลื่น จึงทำให้ไม่มีที่ดินสำหรับทำนาเพียงพอ จนเกิดปัญหาชาวบ้านต้องซื้อข้าวสารในราคาแพงจากพ่อค้าเร่ และได้รับข้าวสารไม่คุ้มกับจำนวนเงินที่จ่ายไป

เมื่อชาวบ้านตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ ชาวบ้านหมู่ที่ 10 จึงรวมกลุ่มกันก่อตั้งโรงสีข้าวชุมชนขึ้น จากการศึกษาชุมชนแบบอย่างที่เหมาะสมความสำเร็จ และเมื่อได้มีการเรียนรู้ ปรึกษากันระหว่างชาวบ้านในตำบลจึงได้มีการสร้างเครือข่าย ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ทำให้เกิดความคิดในการขยายเครือข่ายก่อตั้งโรงสีข้าวชุมชนขึ้น หมู่ที่ 9 ในปี 2543 และหมู่ที่ 6 ในปี 2545 ต่อไป จากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์ได้ประสานงานเวทีประชาคมตำบลเพื่อจัดทำแผนขึ้น รวมถึงการให้คำปรึกษาและสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานให้กับโรงสีข้าวชุมชนอย่างต่อเนื่อง

วิถีใหม่

ในปี 2545 อบต.โนนสมบูรณ์ได้จัดเวทีประชาคมตำบลขึ้นเพื่อจัดทำแผนบริหารงานของชุมชน จึงได้มีการขยายผลการจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน ณ หมู่ที่ 6 บ้านโนนสมบูรณ์ จากประสบการณ์ความสำเร็จและการเรียนรู้ของชาวบ้าน หมู่ที่ 10 และหมู่ที่ 9

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. การพัฒนากำลังการสีข้าวในโรงสีข้าวชุมชนที่องค์กรชาวบ้านก่อตั้งขึ้นเอง คือ หมู่ที่ 10 จาก 1 ตัน เป็น 3-5 ตัน/วัน และหมู่ที่ 9 เป็น 1 ตัน/วัน
2. ดำเนินการสร้างโรงสีข้าวชุมชน หมู่ที่ 6 จากการสนับสนุนงบประมาณโครงการส่งเสริมและผลิตข้าวชุมชนของอบต.โนนสมบูรณ์
3. ขยายเครือข่ายสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนในทุกหมู่บ้านที่เป็นสถานที่ตั้งโรงสีข้าวชุมชน และจัดสวัสดิการในหมู่บ้านได้แก่ ค่าเย็บมัดข้าว ค่าส่งเคราะห์ศพ และทุนการศึกษา
4. ชาวบ้านในตำบลสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายในส่วน of ค่าข้าวสาร โดยราคาข้าวเหนียวต่ำกว่าราคาท้องตลาด 0.5-1 บาท และข้าวขาวต่ำกว่าราคาท้องตลาด 2 บาท

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน

1. ปี 2545 อบต.โนนสมบูรณ์ได้รับงบประมาณอุดหนุนอุดหนุนระดับตำบล โดยนำมาสนับสนุนการดำเนินโครงการจัดตั้งโรงสีข้าว หมู่ที่ 6, 9 และหมู่ที่ 10 เป็นเงินจำนวน 600,000 บาท
2. ปี 2546 อบต.โนนสมบูรณ์สนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมและผลิตข้าวชุมชนทุกหมู่บ้าน เป็นเงินจำนวน 250,000 บาท

ข้อมูลพื้นฐานปี
ปัจจุบัน: พ.ศ.2546

อำเภอ : บ้านแฮด
จังหวัด: ขอนแก่น

ประชากร: 9,058 คน

พื้นที่: 62 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

อุปกรณ์/เครื่องมือ

1. โรงเรือนโรงสีข้าวจำนวน 3 หลัง ที่หมู่ที่ 6, 9 และหมู่ที่ 10
2. เครื่องนวดข้าวขนาด 3 ลูกหิน 20 แรงม้า ที่หมู่ที่ 10

บุคลากร

1. รองนายก อบต.ทำหน้าที่เป็นปรึกษากลุ่มโรงสีข้าวชุมชน หมู่ที่ 9 จำนวน 1 คน
2. พนักงาน อบต. จำนวน 4 คน
3. ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 3 คน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
2537	ดำเนินการรวมกลุ่มก่อตั้งโรงสีข้าวชุมชน หมู่ที่ 10 ของชาวบ้านหมู่ที่ 10 จำนวน 37 คน	แกนนำชุมชน หมู่ที่ 10
2543	ก่อตั้งกลุ่มโรงสีข้าวชุมชน หมู่ที่ 9	อบต./แกนนำชุมชนหมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 10
2545	จัดเวทีประชาคมตำบลโนนสมบูรณ์	อบต./แกนนำชุมชน
2545	การสนับสนุนงบประมาณแก่กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน หมู่ที่ 9 และขยายผลงบประมาณเพื่อจัดตั้งกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหมู่ที่ 6	อบต./แกนนำชุมชน หมู่ที่ 6/กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหมู่ที่ 9
2546	ก่อตั้งโรงสีข้าวชุมชน หมู่ที่ 6	อบต./แกนนำชุมชน หมู่ที่ 6, 9 และหมู่ที่ 10
2546	การสนับสนุนงบประมาณโครงการฯ อย่างต่อเนื่องทั้งด้านงบประมาณและการให้คำปรึกษา	อบต.
2546	การขยายกำลังการผลิตสีข้าว หมู่ที่ 6, 9 และหมู่ที่ 10	อบต./เจ้าหน้าที่โรงสี
2546	การขายจำนวนสมาชิกและจัดสวัสดิการหมู่บ้าน	สมาชิกโครงการ/ชาวบ้านตำบลโนนสมบูรณ์

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ประชาชนต้องซื้อข้าวสารในราคาแพง และได้รับข้าวสารไม่คุ้มกับจำนวนเงินที่จ่ายไป
2. ไม่มีการรวมตัวของประชาชนและสวัสดิการชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

หลังการดำเนินการ

1. ประชาชนได้ซื้อข้าวสารจากโครงการโรงสีชุมชน ในราคาที่เป็นธรรมและต่ำกว่าราคาท้องตลาด และได้รับข้าวสารเต็มจำนวน
2. มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการโรงสีข้าวชุมชน การประชาคมในเวทีชาวบ้าน รวมถึงการขยายผลในเรื่องการเกษตรกรรมต่างๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชต่างๆ และมีการสวัสดิการหมู่บ้านแก่สมาชิก
3. ชาวบ้านได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันในชุมชน ส่งผลต่อเนื่องให้การทำงานร่วมกันในด้านอื่นๆ ในชุมชนประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญห
ข้าวเปลือกมีราคาแพงส่งผลให้ข้าวสารมีราคาแพงตามขึ้นไปด้วย โรงสีชุมชนไม่สามารถหลีกเลี่ยงการขึ้นราคาตามกลไกตลาดได้	ดำเนินการขยายผลการจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชนและเพิ่มกำลังการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิตให้ลดลง และโรงสีชุมชนสามารถจำหน่ายข้าวสารราคาถูกแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชาวบ้านในตำบลเดียวกันและต่างพื้นที่
2. การรวมตัว ความสามัคคีและร่วมมือกันทำงานเป็นทีมของชาวบ้าน
3. บทบาทของผู้นำชุมชน สมาชิกสภา อบต.ที่มีประสบการณ์และตั้งใจทำงานเพื่อชุมชน
4. ความพร้อมด้านงบประมาณจากส่วนกลางและระดมทุนจากสมาชิกในชุมชนเอง
5. การวิเคราะห์สภาพชุมชน ปัญหา และศักยภาพของทรัพยากรโดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลของชุมชนให้มีความสอดคล้องกันกับความสามารถของชุมชน

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

1. มีการขยายผลการจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชนไปยังหมู่บ้านอื่นในตำบลอย่างต่อเนื่องและหากเพียงพอต่อความต้องการของคนในตำบลแล้วยังมีแนวโน้มว่าจะมีการถ่ายทอดประสบการณ์ไปยังหมู่บ้านอื่นๆ นอกจากชุมชนที่ประสบปัญหาและมีความต้องการจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน
2. มีการพัฒนาขีดความสามารถในกำลังการผลิตเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของชุมชนและมีการจัดสวัสดิการหมู่บ้าน เป็นการคืนกำไรให้สมาชิกเกิดความพึงพอใจและดึงดูดใจให้ชาวบ้านที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกสนใจรวมกลุ่มมากยิ่งขึ้น
3. มีการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่องจากรัฐบาลผ่านทางอบต. และมีแนวโน้มจะขยายผลเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆ ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มปลูกพืชฤดูแล้งและจัดทำโครงการอื่นๆ ต่อไปอีก เช่น โครงการแลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าวทุกหมู่บ้านในตำบล

บทเรียนที่ได้รับ

การวิเคราะห์ปัญหาตามสภาพของชุมชน แล้วรวมกลุ่มกันเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมถึงการศึกษาผลสำเร็จจากชุมชนอื่น ผนวกกับความตั้งใจจริงของผู้นำชุมชนจะทำให้ปัญหาต่าง ๆ มีทางแก้ไขที่เหมาะสม เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการขยายผลการเรียนรู้ รวมทั้งถ่ายทอดประสบการณ์ไปสู่ท้องถิ่นอื่นได้อย่างดียิ่ง

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

มีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากมีบุคลากรที่ประสบการณ์สูงเป็นผู้นำชุมชนรวมทั้งสมาชิกสภา อบต.และชาวบ้านเกิดการเรียนรู้เมื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันทำให้สามารถให้การแนะนำผู้สนใจภายนอกชุมชนได้

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายวิรัตน์ ขาวศรี
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และที่ปรึกษากลุ่มโรงเรียนชาวชุมชนหมู่ที่ 9
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์
ที่อยู่ : หมู่ 1 ตำบลโนนสมบูรณ์ กิ่งอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น
โทรศัพท์ : (043) 267-036, (06) 233-9239

ชื่อ-นามสกุล : นายวิชัย แก้วไทย
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์
ที่อยู่ : หมู่ 1 ตำบลโนนสมบูรณ์ กิ่งอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น
โทรศัพท์ : (043) 267-036, (05) 013-3118

ชื่อ-นามสกุล : นายหอม ดีจันท
ตำแหน่ง : แกนนำชุมชนหมู่ที่ 10
ที่อยู่ : หมู่ที่ 10 ตำบลโนนสมบูรณ์ กิ่งอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น
โทรศัพท์ : (01) 056-6754, (06) 069-4120

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ 1 ถนนมิตรภาพ ตำบลโนนสมบูรณ์ กิ่งอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น 40110
ขนาดพื้นที่	62 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	8,348,899 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 0.96% งบกลาง 3.56% เงินเดือนและค่าจ้างประปา 2.25% ค่าจ้างชั่วคราว 19.16% ค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ 0.42% ค่าสาธารณูปโภค 3.48% ค่าอุดหนุน 7.09% ค่าครุภัณฑ์ 63.08% ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
งบประมาณรายได้	11,126,903 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 43.27% ภาษีอากร 1.46% ค่าธรรมเนียม ค่าปรับใบอนุญาต 0.05% ทรัพย์สิน 2.20% เบ็ดเตล็ด 48.30% อุดหนุน 4.72% อื่นๆ
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	12 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 8 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	8,117 คน
จำนวนครัวเรือน	2,814 ครัวเรือน
ประชากรแฝง	200 คน
รายได้เฉลี่ยประชากร	20,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มสลับกับ พื้นที่ลูกคลื่นถึงร้อยละ 50 ใดๆก็ตามพื้นที่ นั้น เหมาะแก่การทำนา ทำไร่ และทำไร่นาสวน ผสม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ทำนา ไร่อ้อยและ มันสำปะหลัง นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ด้วย เช่น สุกร ไก่